

Spolufinancovaný
Európskou úniou

Ochrana dravcov na Slovensku, Trhová 54, 841 01 Bratislava, www.dravce.sk
Slovenská elektrizačná prenosová sústava, a.s., Mlynské nivy 59/A, 824 84 Bratislava, www.sepsas.sk

Bez pomoci ľudí by sokol rároh na Slovensku zrejme neprežil

Tlačová správa

Bratislava 8. augusta 2024

Sokol rároh patrí na Slovensku medzi vzácne vtáčie druhy a počas posledných 30 rokov si prešiel veľmi zaujímavým vývojom. Najprv sa podarilo zachrániť posledné páry doslova v hodine dvanásťtej, a tak zabrániť tomu, aby sa druh z nášho územia ako hniezdič úplne stratil. Potom musel z dôvodu drastických zmien v krajine opustiť svoje obľúbené lokality. Útočisko našiel v zdanlivo neatraktívnom prostredí poľnohospodárskej krajiny. Tu prežíva najmä vďaka pomoci ľudí. Slovenská elektrizačná prenosová sústava, a.s. (SEPS) mu v spolupráci s organizáciou Ochrana dravcov na Slovensku vytvára podmienky na hniezdenie. Búdky na stožiaroch prenosovej sústavy sú domovom väčšiny populácie.

„Vďaka húževnatej práci a každodennému stráženiu sa nám podarilo začiatkom 90-tych rokov minulého storočia zachrániť posledné hniezdiace páry sokola rároha v lesoch Malých Karpát. Ak by sme neuspeli, možno by sme oňho úplne prišli. V prípade, že by došlo k strate posledného hniezdného páru, následná obnova populácie by bola mimoriadne náročná,“ vysvetľuje Jozef Chavko z Ochrany dravcov na Slovensku.

„Ani potom sme však nemali vyhraté. Sokol rároh, tak ako aj ostatné naše sokoly, si nestavia vlastné hniezdo. V lesoch teda obsadzoval hniezda iných druhov, alebo búdky na stromoch. Začalo sa tu však intenzívne ťažiť. Navyše, došlo k zániku pasienkov, kde sokol rároh lovil obľúbenú korisť – sysľa pasienkového. Sokoly museli lietať za potravou do vzdialenejších území - na poliach lovili chrčky, hraboše či mestské holuby. Vtedy nám napadlo umiestniť búdky priamo do poľnohospodárskej krajiny. Vďaka ochote SEPS sa tento nápad realizoval. Bolo úžasné pozorovať, ako sokolie páry postupne obsadzujú búdky na stožiaroch, v nížinách na západnom a východnom Slovensku. Dnes už v nich hniezdi takmer celá populácia, len nedávno sme zaznamenali hniezdenie aj na stožiaroch distribučnej sústavy,“ hovorí Chavko.

„Sokol rároh je jedným z cieľových druhov, pre ktoré realizujeme opatrenia aj v rámci projektu LIFE Danube Free Sky. Konkrétne ide o inštaláciu prvkov na zvýšenie viditeľnosti 400 kV vedení prenosovej sústavy. Vďaka nim bude vtáctvo chránené pred nebezpečnými nárazmi. Špecializovaným monitoringom boli vybrané najviac rizikové úseky v rozsahu 70 kilometrov priamo v chránených vtáčích územiach alebo v ich blízkosti. Ide o územia Záhorské Pomoravie, Lehnice, Malé Karpaty a Ostrovné lúky. Zároveň dlhodobo spolupracujeme s ornitológmi pri monitoringu a ochrane tohto druhu, predovšetkým pri údržbe súčasných búdok a inštalácii nových, ako aj prispôbením plánovaných prác hniezdnemu obdobiu a pod.,“ povedal Martin Magáth, predseda predstavenstva a generálny riaditeľ SEPS.

“Hniezdna populácia sokola rároha je na Slovensku sústredená do východnej a západnej časti krajiny. Na západnom Slovensku hniezdilo v roku 2024 48 párov, ktoré vyviedli 137 mláďat. Na východnom Slovensku sme žiaľ zaznamenali pomerne nepriaznivé výsledky, tu zahniezdili iba 4 páry a vyviedli 11 mláďat. Naša populácia je krehká, aktivity pre jej ochranu sú na mieste. Potvrdili to i najnovšie výsledky satelitnej telemetrie, ktoré preukázali vysokú úmrtnosť mláďat v prvom roku života. Druh je absolútne odkázaný na pomoc človeka, predovšetkým čo sa týka inštalácie a údržby búdok na stožiaroch (čistenie, opravy, výmeny). Je preto zásadné pokračovať v nastavených manažmentových opatreniach, aby sa populácia mohla ďalej rozvíjať a najmä stabilizovať,“ uzatvára Chavko.

Pre ďalšie informácie kontaktujte:

Ochrana dravcov na Slovensku: Jozef Chavko, 0903 768 394, chavko@dravce.sk

Slovenská elektrizačná prenosová sústava, a.s.: Sandra Čičová Kotzigová, 0918 415 607, sandra.cicova@sepsas.sk

Doplňujúce informácie:

- Búdky umiestnené na stožiaroch sú približne v tvare kocky, ktorá má z jednej strany veľký vletový otvor s plošinou na dosadnutie a ktorej jedna strana je dlhá viac ako pol metra. Sú vyrobené z hliníka. Napriek tomu, že je búdka kovová, podľa meraní teploty a vlhkosti sú tu podmienky porovnateľné s drevenými búdkami – veľký vletový otvor umožňuje dostatočné odvetranie vo veľkej výške, v akej sú búdky inštalované.
- Na západnom Slovensku bolo doposiaľ na stožiaroch inštalovaných 300 búdok, na východnom Slovensku vyše 100 búdok.
- Na území Slovenska dnes pravidelne hniezdi päť druhov sokolov, najväčším z nich je práve sokol rároh. Zároveň za posledné tri desaťročia prešiel azda najvýraznejšou zmenou hniezdneho prostredia i zloženia potravy.
- Vývoj populácie sokola rároha na západnom Slovensku, kde je populácia marginálne zastúpená, je Ochranou dravcov na Slovensku monitorovaný od roku 1976.
- Projekt LIFE Danube Free Sky je realizovaný s finančnou podporou Európskej únie a Ministerstva životného prostredia SR v 7 krajinách (Rakúsko, Slovensko, Maďarsko, Chorvátsko, Srbsko, Bulharsko a Rumunsko), v zastúpení 15 projektových partnerov z radov energetických spoločností, železničnej spoločnosti, neziskových organizácií a národných parkov.
- Viac informácií o projekte nájdete na stránke: www.danubefreesky.eu/sk